Ansvarshavende chefredaktør Martin Krasnik **Redaktionschef** Klaus Wivel klw@weekendavisen.dk **Udlandsredaktør** Ole Nyeng ony@weekendavisen.dk **Debatredaktør** Søren Villemoes opinion@weekendavisen.dk
Kulturredaktør Synne Rifbjerg syn@weekendavisen.dk **Litteraturredaktør** Johannes Baun joba@weekendavisen.dk **Videnskabsredaktør** Tine Eiby ideer@weekendavisen.dk
Faktiskredaktør Louise Fogh Hansen lofo@weekendavisen.dk **Designchef** Katinka Bukh akbu@weekendavisen.dk **Digital redaktør** Mikael Hjorth mih@weekendavisen.dk
Produktchef Heidi Aundal Jensen aun@weekendavisen.dk

Udgivet af Berlingske Media A/S **Administrerende direktør** Anders Krab-Johansen **Abonnement** 33 75 36 33 kundeservice@weekendavisen.dk Pilestræde 34, 1147 København K.
Kontakt Weekendavisen 33 75 25 33 e-mail bwa@weekendavisen.dk **Tryk** Trykkompagniet A/S **Annoncesalg** 33 75 75 00 e-mail annoncer@berlingske.dk

Kenyanere fejrer ankomsten af et kinesisk-bygget lokomotiv på ny jernbanestrækning. Overalt på det afrikanske kontinent anlægger kineserne nye veje og jernbaner. FOTO: XINHUA NEWS AGENCY

Fra Kairo til Cape. Kineserne er overalt på det afrikanske kontinent. De giver gigantiske lån, anlægger jernbaner og veje – og etablerer militærbaser. Gentager Kina historien og handler, som de europæiske kolonimagter gjorde for 100 år siden?

Dragen og løven

Af ØJVIND KYRØ

KAMPALA, UGANDA – Kineserne er overalt. Kører man fra lufthavnen i Entebbe og den 40 kilometer lange vej ind til Ugandas hovedstad, ser man dem i færd med at anlægge en motorvej. Går man på markedet i Kampala, sælger alle små net med hvidløg fra Kina, selv om Ugandas jord er noget af det mest frugtbare på kloden.

I midten af byen knejser »Twin Towers«, to imposante bygninger på hver 11 etager, en gave fra Kina til 25 millioner dollars. I den ene har præsident Yoweri Museveni kontor, i den anden hans premierminister.

Præsidenten er til afrikansk topmøde med kineserne, så det er premierminister Ruhakana Rugunda, der tager imod i sit enorme kontor. På endevæggen hænger våbenskjoldet med mottoet »For Gud og mit land«.

Rugunda har været flygtning i Sverige og husker indkøbsturene over Sundet til Helsingør. Men da oprørsbevægelsen sejrede i 1986, og diktatorerne Idi Amin og Milton Obote var sendt på flugt, blev han sundhedsminister i Musevenis nye regering. Siden er hans politiske karriere kun gået fremad.

»Hvis danske firmaer kom og hjalp os, ville vi hjertens gerne samarbejde med dem,« siger premierministeren. »Men det gør de ikke, det gør Kina. Vi er glade for vores relationer med dem, for de støttede os i vores frihedskamp, de trænede vores frihedskæmpere og bevæbnede dem. Derfor er Kina vores ven.«

Rugunda siger, at Ugandas fattigdom skyldes den mangelfulde energiforsyning: »Ingen investorer ville komme og etablere sig med fabrikker.« Men nu er kineserne i fuld sving med at opføre en dæmning med tilhørende vandkraftværk, som skal forsyne landet med elkraft. Desuden har kineserne repareret den gamle jernbanestrækning fra havnebyen Mombasa i Kenya til Kampala, »og det gør det 50 procent billigere at fragte varer og personer fra og til kysten«.

Ibrahim Mukiibi, som har været flygtning i Hvidovre og blev udenrigsminister efter magtovertagelsen, istemmer: »Vi var en britisk koloni. Men se, hvad der er af britiske varer at købe nu om dage? Jeg kan kun komme i tanke om Landrover (bilmærket ejes i dag af et indisk firma, *red.*). Men kineserne sælger alt, hvad vi har brug for. Måske er kvaliteten ikke den bedste, fordi vi er fattige, men vi får de nødvendige forbrugsgoder til rimelige priser.«

Mukiibi, som i en menneskealder har været præsidentens udenrigspolitiske rådgiver, priser kineserne: »For 20 år siden var de lige så fattige som os. Vi kan lære af dem, for de er hårdtarbejdende, målrettede og seriøse. Vel er nogle af dem straffefanger, som har fået løfte om en kortere straf, hvis de arbejder nogle år i Afrika, men alle er glade. Og ethvert afrikansk land har fået et fodboldstadion som gave, som kineserne har bygget. Og de bygger broer, veje og regeringsbygninger for os.«

De eneste kritiske ord, Mukiibi kan finde på at sige, er, at »kineserne integrerer sig ikke i vores samfund«.

Til gengæld stiller kineserne heller ikke krav:

»I modsætning til de vestlige lande, der kræver, at vi eksempelvis skal legalisere homoseksualitet, så blander kineserne sig ikke; de dikterer os ikke noget. Det gælder for os om at få den samme arbejdsmoral som dem og arbejde hårdt og effektivt. Men der er lang vej igen.«

Nykolonisering?

Trods de rosende ord om kineserne er Uganda et af de 54 lande på kontinentet, som har mindst samarbejde med Kina. Det er først og fremmest lande med råstoffer, man har brug for i de kinesiske fabrikshaller, der mærker den største interesse, såsom Angola, Congo og Sydafrika.

Kina tilbyder gigantiske lån til afrikanske statschefer, hvoraf et ikke ubetydeligt antal er korrupte. I mange vestlige lande ryster man på hovedet, fordi minderne er friske. I 1980erne gældsatte de fleste lande på kontinentet sig i en sådan grad, at de ikke var i stand til at betale af på lånene, og derfor blev de i 1990erne frosset ud af den globale finansverden. I 2005 måtte långiverne afskrive deres tilgodehavender for 30 afrikanske lande, for at de kunne begynde på en frisk.

Og friske, det var kineserne. De kom, gav gaver og byggede. Og bistod de lokale præsidenter med at få styr på internettet, som afrikanerne hurtigt lærte at betjene, men som deres ledere ikke vidste, hvordan de skulle styre. Store del af den afrikanske infrastruktur, når det gælder internet, er tilvejebragt af kinesiske virksomheder som Huawei og ZTE. Disse firmaer kunne også levere rådgivning om, hvordan man effektivt kan censurere de sociale medier og blokere hjemmesider.

I løbet af få år var selv fjerntliggende markedspladser så spækkede med kinesiske varer, at det ikke var meget, der blev produceret lokalt. Selv produkter som sko, tekstiler, spande, knallerter, koste, tandbørster og kosmetik kom fra Kina.

Det var ikke kun statslige kinesiske virksomheder, der overtog det afrikanske marked. I dag har 10.000 kinesisk-ejede firmaer slået sig ned på kontinentet. Det fastslår en grundig rapport fra analysefirmaet McKinsey & Company med titlen »Dragen og løven«. Den prøver at finde frem til, om Kina blot gentager historien og handler, som de europæiske kolonimagter gjorde for 100 år siden.

Selv om mængderne af råstoffer i Afrika er enorme, bliver de som i kolonitiden fragtet bort og forarbejdet i Kina. Afrikas andel af den globale fremstillingsvirksomhed står urokkeligt fast på omkring én procent. Kineserne lægger heller ikke skjul på, at de tjener godt på deres investeringer i Afrika. I 2015 nåede handlen mellem Kina og de afrikanske lande op på 300 milliarder dollars.

Vestlige politiske iagttagere og militærattachéer har på det seneste bemærket, at Kina nu også er begyndt at manifestere sig militært på det afrikanske kontinent.

I 2013 blev kinesiske kampstyrker udstationeret i Mali. Og på østkysten, i Djibouti på Afrikas Horn, er Kina ved at bygge havnefaciliteter for krigsskibe ved siden af sin første oversøiske militærbase, som man i 2016 begyndte at etablere.

Kinesiske salg af våben til anløbne regimers kamp mod oprørsbevægelser i Nigeria, Zimbabwe, Sydsudan, DR Congo og Liberia er vokset med 55 procent mellem 2013 og 2017, mens våbensalg fra de sædvanlige leverandører, Rusland og USA, styrtdykkede i samme periode. Som en talsmand fra SIPRI, det svenske fredsforskningsinstitut, siger til Die Welt: »Beijing vil blive en vigtig aktør i fremtidens våbeneksport.«

Transportveje

Afrika er enormt. Klipper man andre landmasser ud af en globus, kan USA, Europa, Indien og Kina rummes af det afrikanske kontinent. Så infrastrukturen er helt afgørende – og er et af Afrikas største problemer.

Et land som det ludfattige DR Congo, der er ekstremt rigt på råstoffer, er på størrelse med EU, men kan kun prale med højst 2.000 kilometer asfalteret vej. Transport af varer sker for 98 procents vedkommende på cykler, der trækkes ad stier gennem junglen. Det er mellem 50 og 175 procent dyrere at transportere et produkt i Afrika end noget andet sted i verden.

I DR Congo er Kina derfor i fuld gang med at anlægge en jernbane ud til kysten fra de kobberminer, man har fået koncession på som modydelse for nye tog og landeveje.

Ikke alene i DR Congo, men på hele kontinentet anlægger kinesiske selskaber færdselsårer på kryds og tværs. Kineserne planlægger at bygge ni asfalterede landeveje på i alt 60.000 kilometer. Den længste skal gå fra Kairo til Cape Town: 8.860 kilometer.

På de mange topmøder mellem afrikanske statschefer og deres kinesiske kolleger bliver det altid understreget, at samarbejdet er til alles bedste – en såkaldt »win-win-situation.« For at vise, at Kina vil bistå det fattige kontinent med andet end merkantile og militære anlæg, har man signaleret til FN, at man også gerne bistår med humanitær hjælp. Chefen for FNs fødevareprogram WFP i Uganda, El Khedir Daloum, har fire gange været inviteret til Kina for at møde ministre og folk fra kommunistpartiets tænketanke.

Kina har tilbudt at donere 6.000 tons ris og fem millioner dollars til de 1,4 millioner flygtninge fra Sydsudan, som Uganda huser - hvoraf godt 40 procent af børnene lider af fejlernæring. Det er ikke ret meget, erkender Daloum, men dog en begyndelse.

Og der er ingen vej uden om Kina, siger Daloum, der er sudaner. »EU har kun set strømmen af migranter fra Afrika som et sikkerhedspolitisk spørgsmål, selv om vi i årevis har advaret EU mod at tro, at man kan hindre driftige unge mennesker i at rejse til Europa. Vi har intet andet valg end at samarbejde med Kina, når de vestlige lande ikke vil investere i infrastrukturen«.

Ny verdensorden

I Kinas nabolag, hvor man også er blevet betænkt med store kinesiske lån og kinesisk støtte til planer om at anlægge en ny »Silkevej«, er man begyndt at overveje, om der ikke også findes tabere i en »win-win-situation.« Således har Pakistan og Malaysia opsagt lån til infrastruktur, fordi de frygter en dag at blive afhængige af Kina, fordi man har anbragt sig i en gældsfælde. Kina har allerede udestående på i alt 28 billioner dollars.

På det kinesisk-afrikanske topmøde i Beijing for nylig lovede de kinesiske værter at investere 60 milliarder dollars i de kommende par år i det afrikanske kontinent. Det samme beløb indskød Kina i 2015 i de afrikanske lande.

Desuden lovede præsident Xi Jinping de afrikanske statschefer 50.000 stipendier til studerende og 50.000 invitationer til at deltage i uddannelsesseminarer. Desuden gav han løfte om at invitere 2.000 unge afrikanere til Kina som udvekslingsstuderende. I forvejen er Kina vært for det næststørste antal studerende fra Afrika; Frankrig er endnu den største.

Kinas generøsitet vakte jubel, blandt andet hos Zimbabwes nye præsident, Emmerson Mnangagwa, der begejstret udbrød: »Vi er på vej mod en ny verdensorden, og de, der ikke kan se det, er blinde.«

Der var ingen tvivl i afrikanernes sind: Kineserne er nogle gode kammerater. De eneste højlydte protester, der har lydt fra de afrikanske befolkninger, skyldtes, at kinesiske arbejdere er blevet fløjet ind og har gjort alt arbejdet. I Kampala hører man også klager over, at kineserne ikke nøjes med at handle en gros med sælgerne på markedspladsen, men at de også overtager butikkerne og selv står for detailsalget.

Den første del af kritikken er blevet hørt, og McKinsey-rapporten konstaterer, at afrikanerne nu udgør 90 procent af arbejdsstyrken.

Til gengæld har de afrikanske statschefer ikke gjort noget alvorligt ved de kinesiske klager over den epidemisk udbredte korruption. Mellem 60 og 87 procent af de kinesiske firmaer oplyste til McKinsey, at de var nødt til at betale »drikkepenge« for at få tilladelser til deres projekter.

Men ingen sveder nervøst over, at Kina ikke alene slynger om sig med kviklån, men også overtager statsgæld. Beijing ejer halvdelen af Angolas udlandsgæld og over 70 procent af Kenyas bilaterale gældsposter.

Skævvreden handel

Desuden er handelsbalancen skæv. Selv om man elsker te i Kina, kender kineserne kun Kenya for elefanter og maratonløbere. Kenyas store te-eksport kommer ikke mange kinesere til gode. Og i Uganda er forholdet mellem import fra og eksport til Kina 22:1.

Selv om der dyrkes tonsvis af bomuld på Ugandas røde jord, er tekstilindustrien i årevis gået stejlt ned ad bakke, og i dag er landet det, der importerer mest brugt tøj i Afrika.

Men beder man premierminister Rugunda forholde sig til kritikken om gældsfælder, kinesisk dominans og militær opbygning, affejer han alle spekulationer med et smil: »Vi har inviteret Kina, fordi ingen andre vil gøre det, vi har brug for.«

Der er ingen grund til at mistænke Kina for at have slette motiver, mener han.

»Kom igen om fem år – nej, blot om tre år – og se, hvordan det går, når vi har fået elkraft fra dæmningen, som kineserne snart er færdige med. Så vil vi have fabrikker, hvor der produceres cement og tekstiler og alle mulige andre ting, vi har forarbejdet, og som kan sælges. Det er jeg overhovedet ikke i tvivl om.«

Tag på samfundsrejser med DEO og Balkan-eksperten Zlatko Jovanovic

Bosnien, Montenegro og Kroatien

9 dages rejse i eventyrlig natur, barsk historie og højaktuel politik.

Vi oplever arbejderbyen Tuzla, det multikulturelle Sarajevo, naturparken Sutjeska, den smukke Kotorbugt og middelalderbyen Dubrovnik. Vi kommer hele vejen rundt om historien og møder folk og organisationer der arbejder for en bedre fremtid.

Afgange 26. april, 13. og 27. september 2019.
Pris 9.800 kr.

LÆS MERE PÅ **deo.dk**
DEO ER MEDLEM AF REJSEGARANTIFONDEN NR. 2401

DEO SKABER EU-DEBAT www.deo.dk – info@deo.dk – TLF. 70 26 36 66